

El còmic contra la hipocresia

Com se sol dir, Nazario és un mite i un clàssic de la història del còmic espanyol, a pesar que la vanitat, l'ambició i les pompes només aconseguen fer-li esbossar un somriú distant, irònic i tremendament flegmàtic.

Pioner i un dels més importants impulsors del corrent *underground* en el còmic espanyol —corrent definitivament clausurat avui—, pare d'Anarcoma, el primer detectiu transvestit en la història del còmic, que més d'un director de cinema ha volgut adaptar a la pantalla, traduït i llegit joiosament i fidelment en diversos idiomes. Extremadament popular i estimat als bars de la part baixa de Barcelona, de la qual ha retratat magistralment clients, diàlegs i ambients, i, naturalment, al seu barri: la Rambla, la plaça Reial... Doncs bé, a aquest home tranquil i una mica tímid, d'una tolerància realment excepcional, a qui molta gent agraeix el minuciós i despietat retrat que ha fet del món *gai*, perquè alhora hi ha colat de retruc el de la societat en conjunt, torna a empaitar-lo últimament l'escàndol. Primer a Còrdova, aquest hivern, "las fuerzas de siempre" com ell les anomena, protestaren iradament pel contingut "obscc i irreverent" d'alguns dels dibuixos, tots ja publicats que formaven part de l'exposició organitzada per la Junta d'Andalusia, exposició que finalment es va dur a terme, això sí, "aunque hubo que cambiarla de sitio y el catálogo saliera sin pie de imprenta. Pero mira por donde, la primera imprenta sevillana que se negó a realizarlo y montó el número, parece ser que imprime, sin problemas de conciencia, algunas de las revistas pornográficas habituales en los quioscos". I després, València. Només fa uns

mesos, el diari *Las Provincias*, representant de la dreta més intransigent i bel·ligerant, arremetia contra un fullet que el dibuixant havia fet diversos anys per al comitè antisida espanyol i que el col·lectiu Gais per la Salut d'aquesta ciutat distribuïa com en anys anteriors en la caseta que paren durant la celebració de la Fira de la Salut, fullet que l'esmentat diari

titllava de "vineta blasfema" (San Reprimonio n'és el nom d'un dels personatges) i "apologia de la promiscuidad".

—Els escàndols no s'escauen amb el meu caràcter, me'ls fan a mi, els escàndols. Ningú és obligat a contemplar els meus dibuixos per força, per tant, els que s'hi enfurismen no tenen una mentalitat neta ni deuen tenir massa assumit el sexe.

—*I aquestes coses succeïxen encara en plena democràcia, amb llibertat d'expressió ...*

—Depèn per a què i per a qui. En aquet país s'oblida sovint que la religió, l'exèrcit, el rei i unes quantes coses més són intocables i que una persona pel fet de ser negre, moro, punxota o periodista pot anar a la presó. El puritanisme i la hipocresia amena-

"M'agrada anar a la meua i entregar les històries quan les tinc acabades. Tracte de no comprometre'm amb els terminis de lliurament fora que paguen molt bé".

cen d'estendre's encara més. Només cal pensar als EUA, on es consideren paladins de la llibertat i, tanmateix, han prohibit el *tanga*, han empresonat un grup de *rap* per les lletres de les seues cançons i han classificat amb ics les pel·lícules d'Almodóvar i de David Lynch.

—*La delectació amb que dibuixes les escenes de sexe, habitualment gais, la profu-*

sió de polles, descomunals, dures, que inunden les vinyetes, és lògic que arribe a colpir als que no estan familiaritzats amb aquest món. Pareix una reivindicació gai en tota regla.

—Ho sent però no m'agraden les figures. D'altra banda sóc molt barroc, molt minucios, quan dibuixe, així doncs és normal que em recree en les coses que m'agraden i sé i

que retrate un món que conec bé. Quant a la reivindicació, la deixe per a la meua vida privada i pública, no per a la meua obra. Em limite a dibuixar històries per a tots, unes d'amor i sexe els protagonistes dels quals són homes i on el sexe ix com ha d'eixir, detalladament, segons el meu estil. La majoria de les meues històries són la mateixa vida. Ni són ciència-

ficció, ni succeeixen a l'estranger. Dit això, he d'aclarir que no em dedique només al còmic *gai*, de fet sempre m'he negat a publicar en revistes d'aquesta classe, tot i que no tinc res en contra de qui ho faça.

Nazario dibuixa des de sempre. "Quina bona mà té el xiquet", comentaven amb admiració la gent major al seu poble sevillà, encara que ni a Nazario ni a ningú se li hagués pogut acudir que "aquella mà" podia servir-li per a alguna altra cosa que col·leccionar excel·lents en la corresponent assignatura. Quan estudiava magisteri com tants joves de poble continuava dibuixant al seu aire. Se'n va oblidar un poc quan va voler fer-se guitarrista i es lliurà en cos i ànima al flamenc. Devien ser els anys seixanta-i-tants. Però quan decaigué un poc el frenesí es va dedicar a dibuixar històries que contaven la paranoia d'un grup, tancat en un pis i fumant porros, perquè havien trucat a la porta i pensaven que era la policia ... i coses d'aquest estil. Un dia algú li va dir que allò s'assemblava a l'anomenat còmic *underground*. A Nazario se li obri el món.

—Els tebeos que coneixia eren *Roberto Alcázar y Pedrín*, *Florita*, *Azucena*, *El Capitán Trueno* i coses d'aquest estil. No m'abellia fer històries de matamoros o de dolents, sinó de coses quotidianes. Quan em vaig assabentar de l'existència de *Mad*, *Crumb*, dibuixants com Clay Wilson i els tebeos americans de l'*underground* —i vaig començar a fer-me'n

amb algun, encara que no sabia ni una paraula d'anglès—vaig ensopegar amb el que cercava i vaig veure clarament cap a on podia anar jo mateix.

BARCELONA ERA UNA FESTA

—*És també llavors que decideixes deixar Sevilla i venir-te'n a Barcelona.*

—Vaig suposar que Barcelona seria l'únic lloc on podia trobar gent que s'interessara en aquestes coses. Vaig demanar el trasllat i ja fa quasi vint anys que me'n vaig venir. Vaig tenir sort perquè només arribar vaig conèixer Mariscal, que en aquell moment anava de dibuixant, els germans Farriols, Pàmies i, amb el temps, tots els altres, Romeu, Perich, Gaspar Fraga...

I comença la seua aventura *underground*. Nazario s'instal·la en una comuna al carrer del Comerç, amb Ceesepe, Mariscal, Pepichek i les múltiples i peculiars visites que passaven per allí i s'hi quedaven dies i, a vegades, mesos. Eixien, alternaven, anaven al Jazz Colon i al Zeleste... es bevia, es ballava, fumaven porros, menjaven tripis... i la música de Lou Reed i la Velvet, David Bowie, els Rollings, Canet Rock i tot allò. Llavors Barcelona era una festa. Nazario es deixa el pèl llarg i roig, de *henna*, vesteix pantalons de campana i sabates de plataforma i així va al col·legi a donar classe fins que decideix demanar l'excèdència. S'acaba l'etapa de la comuna i cadascú se'n va pel seu costat. Després d'una temporada a la plaça del Pi es trasllada a la plaça del Reial, empentat pel seu amic Ocana, amb el traspass del qual acaba el frenesí marginal i, fins ara, allí continua.

I en mig de tanta "marxa", Nazario continua dibuixant les seues històries, les històries de l'*underground*: *Puri-*

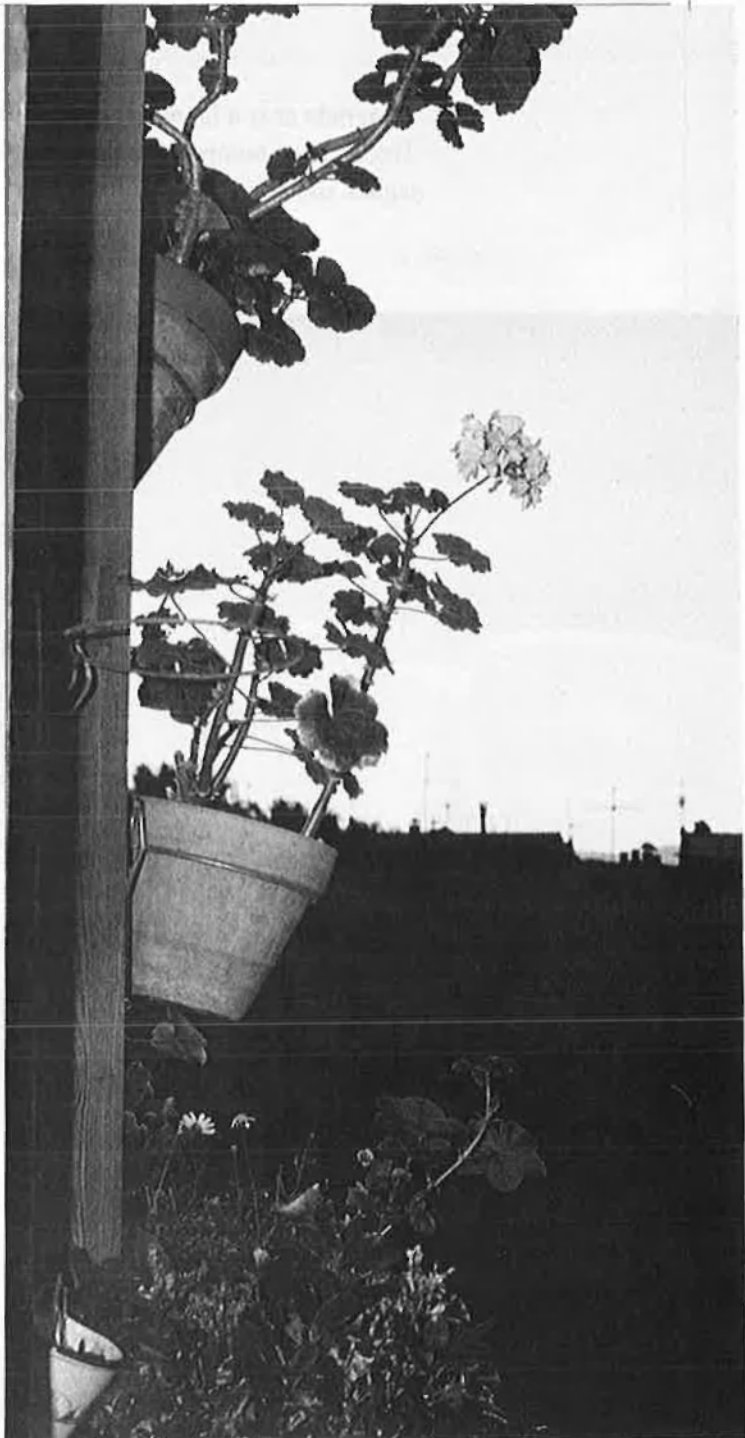
ta, Nasti de Plasti, Sábado sabadete, La Gran Mierda, Ella i sus morbos... Algunes de les històries —com ara *La Pirana Divina*— l'editen en "vietnamita" i la venen pels bars. Nazario participava en quasi tots els projectes per a muntar noves revistes. Posa diners per al *Rollo Enmascarado*, que desapareix per problemes de censura, i en altres revistes com *Pauperimus* i *Catalina* que a penes coneixen dies de glòria. Col·labora en *Star*, *Por Favor*, *Rock Còmic*... Són els últims anys setanta i sembla que, finalment, corren bons vents per a l'estabilitat del món del còmic. Nazario col·loca en la revista *Rampa* les primeres històries d'un personatge que li havia costat molt de treball de parir: Anarcoma, la revista, però, s'enfonsa i Anarcoma està a punt de passar a millor vida fins que Nazario, Berenguer i alguns més decideixen muntar *El Vibora*, revista que actualment té una tirada de 30.000 exemplars i està a punt d'eixir en edició francesa. Nazario hi continua publicant la sèrie *Mujeres* i totes les històries que li passen pel magí. I les que vindran.

—*¿Per què un protagonista transvestit?*

—Per necessitats del guió. El fet de ser una barreja de Humphrey Bogart i Lauren Bacall, com sempre dic, venia molt bé com a fil conductor de les històries, però, com sempre, el que m'interessa és retratar els ambients en què es mouen els personatges.

—*¿Et costa dibuixar o ja tens massa ofici?*

—I tant que em costa. Ho passe bé i malament. Com no he estudiat a cap escola, em costa molt treballar les perspectives, els picats, els contrapicats, l'anatomia... A vegades he de repetir i repetir fins quedar satisfet. Estudie molt els diàlegs, intente que siguin expressius i el més sintètics possible, que, com

els objectes i els ambients, delaten els personatges d'una manera cinematogràfica.

—*¿Treballes per encàrrec o quan et ve de gust?*

—M'agrada anar a la meua i entregar les històries quan les tinc acabades. Tracte de no comprometre'm amb els terminis de lliurament fora que paguen molt bé.

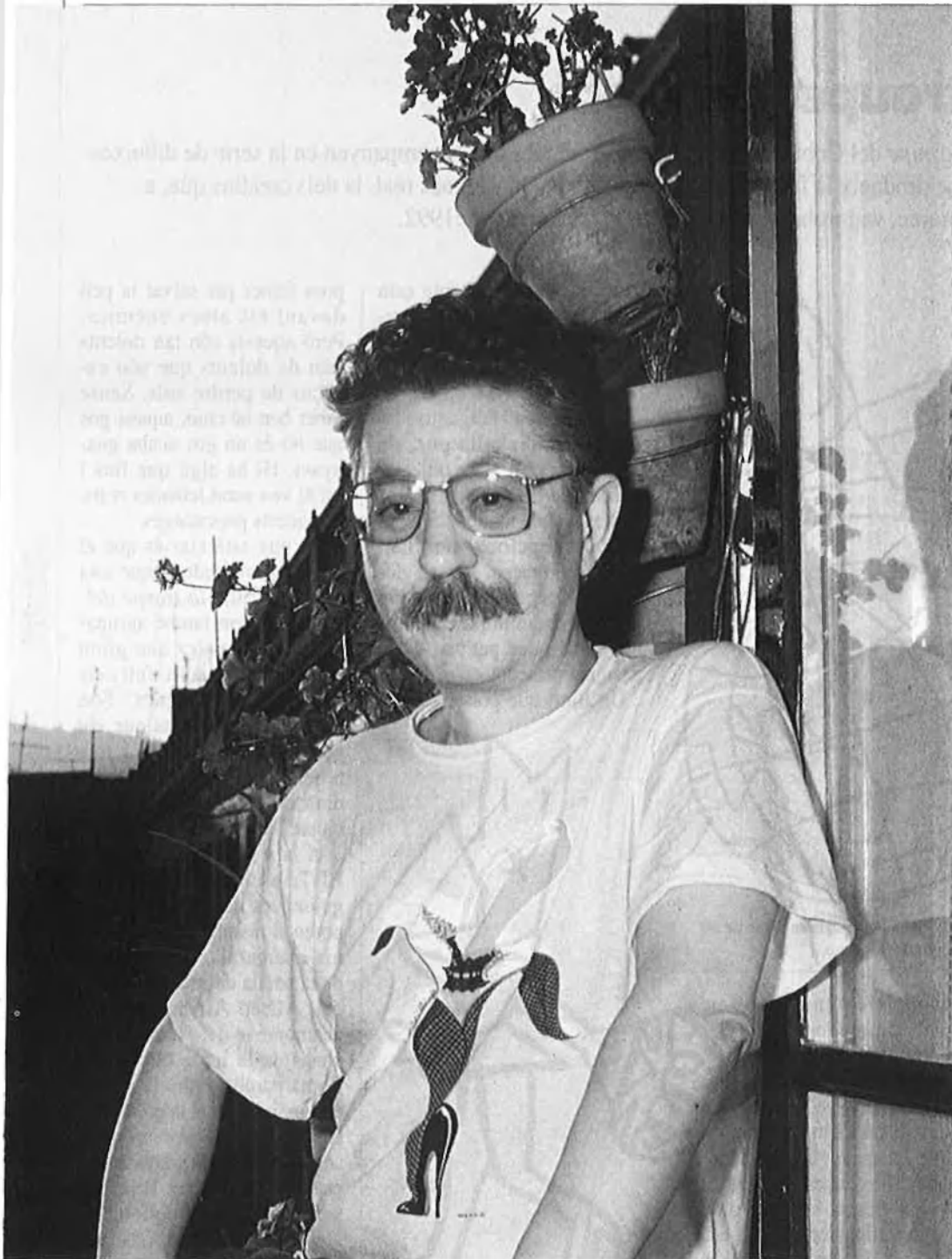
—*¿Beus?*

—Ho he deixat. Em dedi-

que a les aigües i a la mançanilla, però, en canvi, he tornat als porros.

—*¿Costa deixar-ho?*

—No, quan ja he pres la decisió i si duc una vida ordenada i tranquil·la no prove l'alcohol. Si he de viatjar o he d'anar a "actes socials", és més difícil. El meu problema, com d'altra banda el de tots els alcohòlics, és que sóc del tipus de bevedor compulsiu

que no sap parar. I ja pots imaginar-te que espès es queda el cap.

—*¿Ha quedat definitiva-ment enrere l'etapa de la marginalitat? Ara, ¿es l'hora de treballar dur i de fer diners?*

—Depèn de l'estatus que et vulgues muntar. Si en vols un de luxe no tens més remei que anar-hi de cap i, segurament, posar moltes travetes.

Jo em mantinc al marge de tot això i espere poder-ho fer així durant molt de temps.

—*També del disseny, de tenir cura de la teua imatge, crec...*

—Mira, m'encanta viure on visc, a la plaça Reial, prop de la Rambla. No me n'aniria a la part alta perquè els seus carrers estan morts, només hi pots veure criades deambulant. La gent guapa i tot això

no entra en els meus esquemes. No em gaste els diners ni en disseny ni en art perquè no me'n fa falta. En tinc prou amb els luxes que tinc: un escriptori antic que en va molt bé per dibuixar-hi, dues catifes que vaig heretar d'Ocaña, una banyera on cap tot sencer i dos balcons ben grans on puc posar les meues plantes.

—*Són molt distints, des d'un es veu la Plaça Reial i*

de l'altre un carreró estret, típic d'aquesta part de la ciutat, ¿per quin t'agrada mirar?

—Cadascun és un món. El de la plaça del Reial és el de l'arquitectura bonica, mediterrània, el dels turistes, les terrasses i el sarau. El de l'altre és el barri. Parlar amb els veïns que estan a tocar de la mà.

Es per aquest últim per on més treu el cap, sobretot quan, enfront, hi havia una pensió on paraven molts moros, ens diu Alejandro, el nòvio de Nazario, que treballa aplicadament en un torero de cartó en l'única habitació d'estar (habitació de treball i estudi de la casa) el qual ha assistit en silenci a la nostra conversa.

—*Tinc entès que no estàs massa d'acord amb el Pla de Rehabilitació que l'ajuntament vol dur a terme en aquest barri.*

—No, si per rehabilitació s'entén fora el pobre i, així, tancar els ulls davant la seua pobresa perquè hi vinga a viure el ric. O rentar-li la cara, al barri, com han fet a la Plaça Reial. Amb el pretext del 92 s'enderroquen illes senceres. Amb sort, la gent se n'haurà d'anar a viure als afores on no hi ha ambient de barri, on s'han de prendre l'autobús fins i tot per comprar un rodet de fil.

—*I parlant d'Alejandro i de tu... fa dotze anys que viviu junts, ¿té algun secret, això?*

—Potser perquè som Capricorn i als dos ens agrada el gaspatxo (ha, ha, ha, se'n riu fent broma).

—*¿I les infidelitats?*

—U s'acostuma a tot.

—*Llavors, com diu Helena, la protagonista d'una història teua recent, ¿ja no esperes cap gran amor?*

—Tots els amors són grans, fins i tot els que a penes duren.

Toni Picazo

Trad.: Vicent Hernández